

善说诸宗源流晶镜史

上册

洛桑·却吉尼玛著

中央民族学院

民语系藏文教研室复印

一九八一年二月

[illegible]

३५५

善说诸宗源流及教义晶镜史藏汉对照目录

上册

1751. 1752. 1753. 1754.

前言 颂 (汉文省略)

வெட்டுதல். பூக்கள் மலர்ந்து வருகின்றன.

第一章 印度宗教派别源流

५०८.५७.६। ६.७.८.९.१०.११.१२।

第一节 外道邪宗源流

[illegible]

第一、 外道创兴历史

॥ ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥

第二、略说外道教义

2. 085. 522. 2. 1. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843.

第三、 讲说外道之必要：

སྐྱུངས་གཉིས་པ། རྒྱུ་པ་སངས་ལྷན་པའི་ལྷ་པ་མེད།

第二节 内道佛教源流

2. 085. 50. 21. 50. 21. 21. 21. 21. 21.

第一、四部源流

॥ ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥
 ॥ ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥
 ॥ ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥

第二、略说内道四部所许之见。

དུམ་བུ་དང་པོ།	གྲུབ་མཐའ་སྤྱོད་པ་འཁོར་ས་མཐོང་ལཱ་སྒྲིང་གཞུག་བུའི་འདོད་ཆལ།	27
一、	各派所许所破之理	13—18
དུམ་བུ་གཉིས་པ།	འདུག་མཐའ་ཐུང་པའི་མཐའ་འཛིན་ཆལ།	36—41
二、	安立粗细无我之理	18—21
འཇུག་གཉིས་པ།	བོད་ཡུངས་ཅན་གྱི་ཐུངས་སྤྱོད་སངས་རྒྱས་གྱི་འཇུག་པ་བྱུང་ཆལ།	21
第二章	中国西藏宗教派别源流	
སྐོར་དང་པོ།	བོད་ཐུངས་སྤྱོད་སྤྱིར་སངས་རྒྱས་གྱི་འཇུག་པ་བྱུང་ཆལ།	21
第一节	总说佛教之起源	
ས་འཇུག་དང་པོ།	འཇུག་པ་ཐུང་པ་བྱུང་འདྲེ་ཆལ།	43—45
第一、	佛教前宏情形	21—23
ས་འཇུག་གཉིས་པ།	འཇུག་པ་ཐུང་པ་བྱུང་འདྲེ་ཆལ།	45—47
第二、	佛教后宏情形	23—24
སྐོར་གཉིས་པ།	བོད་ཐུངས་སྤྱོད་གྲུབ་མཐའ་ས་མཐོང་བྱུང་ཆལ།	47—48
第二节	别说各宗之创立	24—25
ས་འཇུག་དང་པོ།	སྟོང་མ་པ།	48
第一、	宁玛派——旧派	
དུམ་བུ་དང་པོ།	སྟོང་མ་པ་སྟོང་གཉིས་ཀྱི་དབྱེ་མཆཆས་དོན་འབྱེད་པ།	48—50
一、	新旧派之分别	25—26
དུམ་བུ་གཉིས་པ།	ཐུང་ཐུག་གྱི་སྟོང་མ་པ་བྱུང་ཆལ།	50
二、	旧派之源流	26
ཀྱི་དང་པོ།	སྟོང་མ་པའི་གྲུབ་མཐའ་ཐུང་པ་བྱུང་པ།	50—60
1 .	如何传播	26—34
ཀྱི་གཉིས་པ།	སྟོང་མ་པའི་གྲུབ་མཐའ་འདོད་ཆལ།	60—64
2 .	本派立论	34—36

ཀྱི་གསུམ་པ།	རྟོག་མ་པའི་གྲུབ་མཐའ་ལ་ཅུང་ཟད་དབྱེད་པ།	64-67
3.	略为批评	36-38
ཀྱི་འཁོར་པ།	ཐུས་ཀྱི་བྱང་པ་འགའ་ཞིག་འཛེད་པ།	67-71
4.	晚近概况	38-41
ས་ཁུལ་གཉིས་པ།	འཁའ་གདམས་པ།	71
第二	迦当派——即教诫派	41
དུས་བ་དང་པོ།	འཁའ་གདམས་ཀྱི་ལུགས་སྤྱུལ་བྱང་ཆལ།	71-79
一、	教派之产生	41-45
དུས་བ་གཉིས་པ།	འཇཉན་པ་འཇཉན་འཇིན་གཞན་བྱང་ཆལ།	79-82
二、	大德及教派之流布	45-47
དུས་བ་གསུམ་པ།	འཁའ་གདམས་ཀྱི་འཇཉན་པའི་སྤྱི་འདུན་གྱི་མཛུགས་པ།	82
三、	迦当派教旨	47
དང་པོ།	ཆོས་ཀྱི་རྣམ་གྲངས་	82-92
1.	本派法门	47-53
གཉིས་པ།	འཁའ་གདམས་ཀྱི་སྤྱུལ་བ་དང་པོའི་བྱེད་པ་རྣམས་ཀྱི་མཛུགས་པ།	
	སྤྱོད་སྤྱོད་སྤྱོད།	93-95
2.	大德之操行	53-54
ས་ཁུལ་གསུམ་པ།	འཁའ་འབྱུང་པ།	95
第三、	迦举派	54
དུས་བ་དང་པོ།	འཁའ་འབྱུང་པའི་མིང་བྱང་ཆལ།	95-96
一、	先释派名	54
དུས་བ་གཉིས་པ།	འཁའ་འབྱུང་སྤྱོད་བྱང་ཆལ།	96-97
二、	总述源流	54-55

དམ་ཅུ་གཅུམ་པ།	འཇམ་འབྲུད་ས་སའི་བྱང་ཆུལ།	97
三、	分述各派	55
དང་པོ།	ཤངས་པ་འཇམ་འབྲུད།	97-99
1 •	香巴迦举	55-57
གཉིས་པ།	དཔམ་པོ་འཇམ་འབྲུད།	99-102
2 •	达波迦举	57-59
(1) ཀམ་འཇམ་འབྲུད།		102-107
(1) 迦玛迦举		59-63
(2) ངག་གུའི་འཇམ་འབྲུད།		107-110
(2) 帕主迦举		63-65
(3) ཁང་ཆལ་པ།		110-111
(3) 向刹巴		65-66
(4) རབྱི་གུང་པ།		111-112
(4) 止贡巴		66-67
(5) རབྱུག་པ།		112-116
(5) 主巴		67-70
(6) རྩག་ལྷང་འཇམ་འབྲུད།		116-118
(6) 达隆迦举		70
(7) རབ་པ་རྩམ་འཇམ་འབྲུད།		118-119
(7) 跑绒迦举		71
(8) གཡའ་འབྲུང་འཇམ་འབྲུད།		119-120
(8) 亚桑迦举		71
(9) ཁྲི་ཐུ་འཇམ་འབྲུད།		120
(9) 濯浦迦举		72-74

དམ་བུ་འཛིན་པ། འཁམ་འབྲུད་པའི་ཉི་ཤེས་གྱི་རྣམ་པ་ཞུགས་པའི་ཆུང་མ་ཞིག་འབྲུད་པ།
四、 迦举派之立论 123-135
74-80

དམ་བུ་ཉེ་པ། རྒྱུ་མཐུན་དབྱེད་པ། 135-142
五、 略为批评 81-84

ས་ཁམས་འཛིན་པ། ཞི་བུད་པ། 142
第四 系解派 84

དམ་བུ་དང་པོ། ཞི་བུད་པའི་གྲུབ་མཐུན་བྱུང་ཆུལ་དངོས། 142-151
一、 系解派之源流 84-90

དམ་བུ་གཉིས་པ། ཞི་བུད་པའི་ཡ་བྱལ་གཅོད་ལུགས། 151-155
二、 觉字派 90-91

ས་ཁམས་ཉེ་པ། ས་སྐྱ་པ། 155
第五 萨迦派 92

དམ་བུ་དང་པོ། རྒྱུ་མ་ས་སྐྱ་པའི་གྲུབ་མཐུན་བྱུང་ཆུལ། 155-171
一、 总说萨迦派源流 92-103

དམ་བུ་གཉིས་པ། རྒྱུ་མ་གྱི་རྣམ་པ་འཛིན་པའི་ལམ་འབྲས་ལུགས་བྱུང་ཆུལ། 171-175
二、 别说道果源流 103-105

དམ་བུ་གསུམ་པ། ས་སྐྱ་པའི་ཉི་ཤེས་པའི་རྣམ་པ་ཞུགས་པ། 175-176
三、 萨迦派之见 105

དང་པོ། མདོ་ལུགས་ཀྱི་ཉི་ཤེས་པའི་འཛིན་པ། 176-180
1. 显教之见 105-108

གཉིས་པ། རྒྱལ་ས་ལུགས་ཀྱི་ཉི་ཤེས་པའི་འཛིན་པ། 180-187
2. 密教之见者 108-111

ས་ཁམས་རྒྱལ་པ། རྒྱ་ནང་པ། 187
第六、 觉朗派 111

དམ་ཅུ་དང་པོ།	ཇི་ནང་བ་ཇི་ལྟར་བྱང་བའི་ཆལ།	187 — 192
一、	觉朗派起源	111 — 114
དམ་ཅུ་གཉིས་པ།	ཇི་ནང་བའི་གཞན་རྟོང་གི་ལྟ་བའི་འདྲིང་ཆལ།	192 — 193
二、他	他空见之立论	114 — 115
དམ་ཅུ་གསུམ་པ།	ཇི་ནང་བའི་ལྟ་བ་དམ་བཅའ་ལྟར་བྱུང་བ།	193 — 205
三、	成立此见之恶见	115 — 120
ས་ཁུང་འདྲེན་པ།	གྲུབ་མཐའ་ཉི་ཆེ་བ་འགའ་ཞིག་བྱང་ཆལ།	205 206
第七	其余小派	120 — 121

第一章 印度宗教源流

第一章 外道邪宗之源流

第一节 外道如何创兴

此世间最初成己、经历多时，瞻部洲人受用自然穀食。时人中有怠惰者、则事积储、于是兴起农事。以此因缘、奢望重者、便作不予取行、彼此不合、于是不得共推评判届直之首领产生。其最初之酋长则为三末多王。

尔时有少数者见王审判罪人置于刑戮，心生厌烦、遂往林中幽僻

第一章 印度宗教源流

第一章 外道邪宗之源流

第一节 外道如何创兴

此世间最初成已、经历多时，瞻部洲人受用自然穀食。时人中有怠惰者、则事积储、于是兴起农事。以此因缘、奢望重者、便作不予取行、彼此不合、于是不得共推评判届直之首领产生。其最初之酋长则为三末多王。

尔时有少数者见王审判罪人置于刑戮，心生厌烦、遂往林中幽僻

之处而坐、因之产生婆罗门。后由婆罗门中、有一类者、知足寡欲、离群索居、由缘身心寂静、遂生妙止。仗此妙止遂生神通变化、而名为仙。彼仙中有得神通及巧于记辩者、各由情想推度。遂创立解脱及能得解道之理论。复应用道理立量成立其说、遂产生各种论典。因此外道宗派、极为宏肆。诸外道中、首先创起者为数论派。在人寿无量之时、有劫比罗仙人(५८-३८-३८-३८, 古云迦毗罗、此翻黄头或金头。)紫髮黄赤、得五神通。此人仗其生有宿慧、多造论典、随其学者遂称为数论派或云劫比罗派。人寿二万岁时、有尼健陀仙人(५८-३८-३८-३८)耆那? 出、倡其邪说、随彼后者、称为尼健陀派或裸形外道。又有世间眼仙人(५८-३८-३८-३८-३८-३८)极善诡辩、此仙欲乱其女故、遂倡无前后世、说修善无利、作恶不殃等、造十万邪论、随彼学者称为远离外道顺世外道 是最下劣之宗也。又有仙人名乔达摩(५८-३८-३८-३८-३८-३८)、传说梵天令彼为天妃(५८-३८-३८-३८)侍卫。天妃爱其美、坐于其前、种种调戏、此仙人将眼移于足上、防禁不失、梵天大悦、遂授予其权。令造论典、称为足目仙人。随彼后者称为足目派或名为尼耶也派(此翻正理派)又有迷鹄鹄为天、骄其得六句义之鹄鹄大仙(५८-३८-३८-३८-३८-३८ 梵云：嚧露迦。)与及拾人糠粃为食而修禁行之食米齐仙人(५८-३८-३८-३८-३८-३८ 梵云：羯拏仆。)二人之后者名胜论派(५८-३८-३८-३८-३८-३८)。

第二 略说外宗所计

据经藏中说外道有九十六奇见、十四无记见、六十二恶见、二十八劣见、二十邪见……等。依《分别辩燃论》说：“见之差别有一百一十种。”《中观宝炬论说》“见之差别有三百种。”固然说有如是、然觉自在(५८-३८-३८-३८-३८-३८)云：“邪道无边故。”夫诸分辨道与非道

不具智者或仅有此邪见或尚不止此，最难决断、恶见宗派之数、故无有定。此间惟就最有名之数派，将其言论旨意，略为宣说。诸外道见若判分之悉可收于说常与说断二种。说断者有远离外道。说常者有数论派、梵论、火梵天派、围陀论韦纽天派、弥曼差派、自在天派、胜论派、正理派、裸形派共归为九派。

远离外道内分禅定派与说理派二派。此每派中亦各有一虽许有前后世、然不许业果之断见、及毕竟不许前后世与业果之断见二种。其邪计之理、谓红日照临、水趋下流、豆子形圆、荆棘尖刺、孔雀翎眼灿耀未见有人强力造作故。诸是等法、唯自然生由自体性生。无有因也。作如是邪说、毁谤因果。此心在身用三种差别而为指示、彼谓如酒与能醉之功能、成为身之主宰、如灯与光、成身之果。如墙与真壁画、成为身品德、依此三门而为指示。本上之理、譬如征憊尔之火成憊尔之光、故自憊尔之身、成憊尔之心、不由前世而来此世、及死之时、身敏归四大、根隐归空界而坏、身心同为一物。如墙坏时、其壁画亦随之而坏、身坏时、心亦随坏、全无由此世而至后世。如果计无前后过。以此理由、无累世求道之串修、故无一切智者。诸苦等无因、故亦无由此能出离之道及出缠二者、毁谤解脱。彼入定者、若得禅定与无色等、于已生起阿罗汗想、及其死时、见三摩地力坏失而投生下处。以此因故、遂倡言世间无有阿罗汗、或有一类、以神通观察、见有现生行布施等、后世及投生为贫贱、遂倡说无有业果。于已所不见诸事、而起诽谤。故此派于量中唯通许现量为量。不许共相及比量等。诽谤前后世、业果、解脱、一切智者等、诸外道中、此见最极鄙陋也。

数论派或劫比罗派者、主因中有果、待缘而显之说、此派亦分许唯由自性生之无神数论派与许因果其性唯一而有各种变化皆由大自在

天神力加持之有神数论派。将一切理决定成为二十五数十五自性。大、慢、五唯、五大、十一根、神我共二十五种，此中神我为心，余二十四法乃合和聚藏许为无情。根本自性、总、胜、性诸义虽一、而具有大不同法之理。神我、我、知、觉等其义为一。觉与大者亦为名之差别。此能双现外境与内我之影像，如镜两面。彼有云：“觉为无情遍、知应有一我。”

其许缠缚解脱之理者、何时君人生起受用境界之欲、由根本自性、能变化声等诸变异。（大等以下皆阶于自性，皆是从自性变异而来，变易非真，自性与神我为实，自性能生发，神我能受用。）此亦先从自性生大，由大生三种慢。由闇慢而能入其余二慢。从变异慢生色声香味触五唯，从勇慢生五知根（眼耳鼻舌皮），五身根（口手足大小便道）及意根共十一根。此由不知如有足盲人之自性与如有眼跛者之神我，乃迷谬为一，及诸变异等由根本自性所起变化之理，遂流转轮迴。若时从师听闻亲示教授，由依于此，则殊胜生起了知，此诸变异唯自性所变易而已，渐次于境，离于贪着，尔时修习静虑，依止静虑得天眼通，次以天眼观察自性，自性含羞，如他人妇，诸变异等，皆归收摄，入自性中，隐灭不现，尔时行者心相上一切世俗境界皆已还没（还没入于自性），神我无有境界可资受用，无为而住，斯时则得解脱。”彼派所计如是。

梵论派、说其导师为大梵天、其内部分文法派、能明派、（吠陀派）、秘密派等。说世间情器一切皆是梵天所造，许惟有能明为量、诸能明声、非韦陀论（即吠陀）凡夫所造之语、唯此方能显示惟一实义。许成就天界与梵天之修法，即能明论中所说马之祭祀。文法派者谓生种种情器之所依及成为彼等主宰者之梵天名为喻字、（因）、

此乃无生灭而常住、无时分分、真实遍入内外诸境、是唯一胜义自性。众生为无明所蔽、则现种种能所二取、此派见与西藏觉朗派所许理相近似。解脱之道、谓外用家畜牺牲之火祭、内用妇人婆伽炉（ $\text{ཀྱེ་མེ་མུ་མུ་$ ）漏滴甘露之火施。其解脱者、谓尔时所生之空廓及安乐也。诸能明究竟或胜婆罗门者、即名为堪为正量能明中所说之普鲁莎（

$\text{ཤུལ་ཤེས་པུ་ལུ་ས་$ 普鲁莎 *Plurusa* 梵语译意为大丈夫，别译作原人。）彼是独一，永不坏失为常，离忧恼为梵，遍于一切众生，无始无终故无有死、具日之光，离黑暗论。最为伟大。谓有一离睡眠外有别体名普鲁莎者，此为诸神之主。亦是大自然在天之本体。由此唯一普鲁莎能成一切三界、苦乐、缠缚解脱等、但是其自体无有变易与穷尽。依修静虑、由天眼通、观察此普鲁莎、遂见此普鲁莎成为金色、善恶染净悉转平等、即可解脱。诸秘密派大概与此相似。依于能明许神我为一常恒无分者也。

韦纽论派者、以韦纽天为导师、韦纽有寂静与不静二体寂静者、天为非有非无之实性、是无死之本体。说观修于彼、则得解脱。不寂静者、说鱼等韦纽所入有十。许常恒无分之我、轮迴有边。其能解脱之道者、说观想嚩字及修瓶息等。谓用此法、则穷生死而有边际。甚多能明边者亦随彼所说。

弥曼差派者、此派是随闍弥尼（ $\text{མེ་མུ་མུ་$ ）之学说、故又称为闍弥尼派。云我为觉知之体、是属有情、非属无情、乃知明之性常恒之体、有单独实在、无有支分。其许能明之量与前相似、唯谓以祭祀等能得如梵天等之天界地位、此法为出离恶道故、即但解脱、无有除灭苦恼之解脱。垢融入于心性故。又许无有一切智、因所知无有边际故。由此缘因亦说无有真实之语也。

许六量及闍弥尼派内之咱日迦巴(མ་རྩ་ཁྱེད་ཀྱི་)等许十一量、彼又有立四十八种已成力(ལྔ་མ་རྩ་གྲགས་)此不具述。

自在天派、胜论派、正理派三者、许自在天为其导师、胜论与正理二者亦有许梵天及韦纽天为导师者、此二者即亦名为梵天派与韦纽天派。

胜论派(异论或分别论)即前已说之乃随鹄鵠大仙及食米齐仙人所说、故亦名为喤露迦派及羯罕仆派也。

正理派亦前所说随足目仙人之后亦名为足目派也。二派均许自在天为全知者。一切情器世间皆由自在天先筹划所造。说契合瓶息、由自在天陵迦(ལྔ་མ་)端灌顶、与妇人交合降流甘露之安乐等皆为其道、由流精之乐、生交合乐智即许为解脱。

胜论与正理派、以六句义广明总别之差异。故名为分别论(即胜论)、随足目仙人所造之正理即称为正理派。

胜论立现比正教三量、正理派除此三量外立譬喻能量之量共四量。二派之比量皆有三。即彼等之所依因、亦许有三正量及三似量。其论究之十六句义及八句义等理、此亦不赘。

能成解脱之道者、有沐浴、灌顶、斋戒、居师家行梵行、住林中、祭祀、布施等。若时从师教授而修瑜伽、由诸我灌等、了知余蕴、见我之真如、遂解悟六句义之自性、知虽为我所遍性、然无造作、全不造积法与非法之业、不造新业、而旧业销亡、前所受身及根觉苦乐贪嗔等悉与我脱离、而又不取新身及诸根、如柴已烬之火、则断生趣之流、唯我独存、即得解脱也。

露形外道派、即随耆耶(ཤུ་ལྔ་མ་རྩ་གྲགས་)之说又称为耆耶教。将一切所知立为九谛说。倡树等有心、一切导师佛非全知等理。解脱

者谓修裸形、不语、依五火等苦行即昔所造业皆得销尽、不造新业、居于一切世间之顶处、名世间会、此如白伞上竖、如乳酪或固目多 (ཏཱ་མ་ཏཱ་) 白色、量有五十四亿由旬、有生命、故是实法、然由轮迴解脱、故亦是非法。往于彼处、斯名解脱。

破诸外道邪计之正理、已广如中观心要根本释、分别炽然论、集量决定释等。外道之中数论、胜论、正理论三论立义稍固。已于七部量论中广说所破正理、此若具陈、恐文太繁、故不详书也。

第三 示说此所需

若已善知彼余宗所说计常与计断之理、及诸大轨彻论典中所广说能破彼计之正理、乃于无过自宗及导师、由正道理门引生不退信解。殊胜赞云：“诸外道宗籍、如如而思维、如是汝怙主、我心生正信。”其余可遮彼谓苦恼无因、执不共因生、非道而计为道、非解脱而计为解脱、总总颠倒分别又可坏灭曾闻远离外道等恶宗谬论之力——所留习气种子、破除于未来世所起诸种邪见、能急速薰生真正正见习气。且尚不止此、西藏所宏各种宗派、有一类其许见立论、与外道派几有相同。若能明辨彼诸等之差别、即于自宗正见、不能受他牵引、得坚固决定、有此甚大利益。有作念谓“上说乃若外道诤论来时、仅能破之、于实修者、非所急需。”勿作此想！诸欲求解脱者、必要必勤求闻思诸大轨彻之论典及宗喀巴师贤之善说著述、得其解令、方为紧要也。

第二节 内道佛教源流

第一 四部之源流

即此劫中依大乘说有千佛出世、小乘说有五百出世。南瞻部洲人、其寿量由无量遽灭至四万岁时有佛为拘留孙佛 (རཏྭ་ཁ་རྒྱུ་ལྷ་མོ་) 、

三万岁时为拘那含牟尼佛($\text{ཀུ་ན་མ་མུ་མོ་$)二万岁时为伽叶佛($\text{ཀའ་ཡེ་པ་$)百岁时五浊恶世我等本师释迦牟尼佛示现世间、依次转三法轮、随初教四谛法轮则成声闻二部小乘宗派。随中后二教则成中观唯识二大乘宗派。

声闻二部中、其说有部者(即毘婆娑部 $\text{ཕི་བོ་པ་པ་$)乃随说分别海论或大毘婆娑论之说、分别说三世实有、故名分别说部、分之有根本四部、广之有十八部。根本四部者、由阿罗汉大伽叶所传出者为大众部。罗睺罗($\text{ལོ་ཤོ་ར་$)所传出者为说一切有事部。迦旃延子($\text{ཇ་མེ་ཡེ་ན་$)所传出者为上座部。邬波离($\text{ཨ་འོ་པ་$)所传出之正量部($\text{མང་པ་མང་པ་$)等。

广为十八部者、由大众部分出五部、律天论师云：“东西山雪山、说出世说假。五属大众部。”

由说一切有事部中分为七部、又云：“说有及饮光、化地及法藏多闻及红衣、贤胄($\text{ཤེ་མ་པ་$)分别说、诸属说有部。”

由上座部分出者有三、又云：“上座有制多、大雄大伽蓝”

由正量部所分出者有三、又云：“鸡胤及守护、与及犍子等。正量部所分。”

如上诸部、乃因所随论师、所住之地、宗部所许之理等遂分成为十八部也。如云：“因地义师别、遂成十八异。”其十八部之分法、尚有不同之余说、又谓此事在佛圆寂后一百一十六年、华庄严城、有四上座、以四种不同之语诵出教敕、弟子见不合顺、遂分为根本四部、由此四中自内复裂为十八部、彼此争论不休。于时迦哩、迦哩王($\text{ཇ་མེ་པ་$)得梦兆援记经、见说虽成十八部、然解脱之果并无失坏、”等语、彼此遂相契合。

分别说部之论师有：世友（ ཤེས་པ་འཕེལ་བོ ），法救（ ཆེས་ཤྲོད་པ་ ）。觉天（ མཛད་པ་འཕེལ་བོ ），集贤（ འཕེལ་བོ་འཕེལ་བོ ）等。

经部者又名说喻部。依据经藏而立为派，善依譬喻门开示一切法故名说喻部。此分之有二，一如经藏中所说，依咱许如其文字门而成立派别是随教派。二如七部量论中所说随据正理是随正理派。其论师即有鸠摩罗多（ ཇུ་མེ་རུ་ཏོ་ ）、室利罗多（ ཤེས་པ་འཕེལ་བོ ）、净行罗多（ འཕེལ་བོ་འཕེལ་བོ ）等。

大乘宗部之源流者，佛国寂后，大乘之教，宏于天庭龙宫，云其余别洲亦有。此南瞻部洲住地菩萨，密咒瑜伽士，甚多取隐秘禁行唯有自修，虽有少数为有缘者以讲说等住持宏扬大乘，因声闻部最宏扬故，大乘经藏如下衰之状，如此经历多时，后大婆罗门萨罗诃出世（ ཤེས་པ་འཕེལ་བོ ），首重宏扬大乘密宗教，尔后如佛自所授记第二如来，龙树菩萨（ ལུ་ཤྲོད་པ་ ）及无著菩萨（ མཛད་པ་འཕེལ་བོ ）出世，依佛言教，将经旨分为权实二门，光显大乘深广之道，修持方法，圆满无缺，如日丽天，后即称为二大轨彻。自斯以后，大乘佛教遂最宏显也。

龙树菩萨者，是建立大乘总轨范，楞伽经云：“南方碑达国。有吉祥蕊台。其名呼曰龙，能破有无边。于世宏我教。善说无上乘。证得欢喜也。往生极乐国。”他如文殊根本续及大法鼓经等众多经中宣说如来自己曾明白授记。佛国寂后约四百年，菩萨在印度南方弹达罗国（ ཤེས་པ་འཕེལ་བོ ）婆罗门中降生，为大婆罗门萨罗诃摄授出家。寿仅七日，将其延续，得密咒教授甚多。依那兰陀寺（ ལུ་ཤྲོད་པ་ ）罗喉罗贤（ ཤེས་པ་འཕེལ་བོ ）受具足戒，法名吉祥比丘（ ཤེས་པ་འཕེལ་བོ ）为那兰陀僧众服役。用变金术，助诸僧伽之食用。声闻部比丘，名商羯罗（ ཤེས་པ་འཕེལ་བོ ）造正理庄严论十二亿颂。破斥大乘，龙树菩萨乃

三次大宣法音而摧伏之复往龙宫、为诸龙王说法、由龙宫请出甚多龙土及十万波若经等、在瞻部洲已失诸经藏、后迎至人间、故名为龙树。曾往里哈绕辛弼(འི་ཁ་ར་ཤིང་རམ་འ) 萨扎白萨(ཁ་ར་ཤིང་མ) ……等地、利益有情。复往北俱卢洲、示现神变及说法等普度众生。无有数量、修建寺宇梵塔甚多、以金刚网格围绕金刚屋(རྩ་རྩ་ཁ་ར་མ) 庄严吉祥米聚宝塔等、复留有手印、利益正教不可思义。尤以引用教敕成立甚深中观究竟了义之旨造集经论。以正理立量造中观根本智论等正理六聚论、他如所造之法界赞等诸赞聚、及菩提心释、五次第等密咒之类、其关于显密经续之疏释甚多。以正理之力断诸恶说。将衰微之大乘令其振兴、其宏教之功劳、与佛相等。在人间住六百岁。到正王(ཁ་ར་ཤིང་མ་རྩ་རྩ་ཁ་ར་མ) 太子名有力童子(ཁ་ར་ཤིང་མ་རྩ་རྩ་ཁ་ར་མ) 乞菩萨头赐之、以刀未能断、菩萨语云：“吉祥草(རྩ་རྩ་ཁ་ར་མ) 能断有情性命之异熟、可以吉祥草断之。”如说而断、携头行、为药义女所夺、掷距由旬、头与身不失坏、每年渐渐相近、最后头身相合。闻复作饶益有情之事。大法鼓经说此论师是位登七地明炬论说其即此生中已获胜成就。其法嗣有提婆(ཁ་ར་ཤིང་མ་རྩ་རྩ་ཁ་ར་མ) 勇论师(རྩ་རྩ་ཁ་ར་མ)、清辨(ཁ་ར་ཤིང་མ་རྩ་རྩ་ཁ་ར་མ)、佛护(ཁ་ར་ཤིང་མ་རྩ་རྩ་ཁ་ར་མ)、月称(ཁ་ར་ཤིང་མ་རྩ་རྩ་ཁ་ར་མ) 等。无有伦比之善巧来学甚多。依根本智论之门、建立中观大轮之规模、故随龙树后之学者称为中观派或名说无自性派。

提婆者、龙树之后学、皆以此师、视同龙树、依为准绳。此师曾造瑜伽之四百论、师第二人之究竟论旨为应成派、但以此论(四百论)中所论、来判明为应成不共之建立(理)、则总归于应成、自续二方面、故名中观后论派。佛护论师造根本智论之佛陀波黎多释(ཁ་ར་ཤིང་མ་རྩ་རྩ་ཁ་ར་མ)